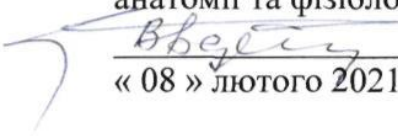

ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ

Кафедра нормальної і патологічної анатомії та фізіології тварин

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Завідувач кафедри нормальної і патологічної
анатомії та фізіології тварин

 Василь БЕРДНИК
« 08 » лютого 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Порівняльна фізіологія свійських тварин та птахів»

Полтава
2021/2022 н. р.

Робоча програма навчальної дисципліни «Порівняльна фізіологія свійських тварин та птахів» для здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою Ветеринарна медицина, спеціальності 211 Ветеринарна медицина та освітньо-професійною програмою Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза, спеціальності 212 Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза.

Мова викладання державна

Розробник: О. Киричко, кандидат ветеринарних наук, доцент.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри нормальної і патологічної анатомії та фізіології тварин
Протокол від «08» лютого 2021 року № 7

1.Опис навчальної дисципліни

Елементи характеристики	Денна форма навчання спеціальність 211 Ветеринарна медицина
Загальна кількість годин -	120
Кількість кредитів –	4,0
Місце в індивідуальному навчальному плані студента (обов'язкова чи вибіркова)	вибіркова
Рік навчання (курс)	2
Семестр	4
Лекції (годин)	16
Практичні (семінарські) (годин)	-
Лабораторні (годин)	24
Самостійна робота (годин)	80
в т. ч. індивідуальні завдання (вказати вид) (годин)	-
Вид підсумкового контролю	залік

2. Передумови для вивчення навчальної дисципліни

Перелік дисциплін, які передують її вивченню: Анатомія свійських тварин, Фізіологія тварин.

3. Заплановані результати навчання

Мета вивчення навчальної дисципліни формування у здобувачів вищої освіти теоретичних і практичних знань щодо перебігу фізіологічних процесів, що відбуваються в організмі тварин різних видів. Це допомагає спеціалісту ветеринарної медицини вірно підібрати раціон, створити оптимальні умови для життєдіяльності організму тварин, розумінню фізіологічної норми, діагностики хвороб, уявленню патогенезу, своєчасно провести профілактичні та лікувальні заходи у залежності від виду тварини.

Основні завдання навчальної дисципліни: навчити особливостям здійснення фізіологічних процесів в організмі свійських тварин та птахів у порівняльному аспекті, вміти проводити клінічні дослідження, ставити фізіологічні досліди, робити висновки про стан організму.

Компетентності:

загальні

- ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.
- ЗК 2. Здатність до пошуку, оброблення інформації з різних джерел.
- ЗК 3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК 4. Знання та розуміння предметної галузі та професії.
- ЗК 5. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

фахові:

- ФК 1. Здатність встановлювати особливості будови і функціонування клітин, тканин, органів, їх систем та апаратів організму тварин різних видів та птахів.
- ФК 2. Здатність використовувати інструментарій, спеціальні пристрої, прилади, лабораторне обладнання та інші технічні засоби для проведення необхідних маніпуляцій під час виконання професійної діяльності.
- ФК 3. Здатність проводити клінічні дослідження з метою формулювання висновків щодо фізіологічного стану тварин різних видів та птахів.
- ФК 4. Здатність організувати і проводити лабораторні та спеціальні діагностичні дослідження й аналізувати їх результати.

Програмні результати навчання:

- ПРН 1. Визначати суть та особливості фізіологічних процесів, які відбуваються в організмі різних видів тварин та птахів та їх клінічні прояви.
- ПРН 2. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

4. Програма навчальної дисципліни

- Тема 1. Фізіологічні особливості організму великої рогатої худоби.
Анотація: Загальні особливості фізіології організму великої рогатої худоби. Морфо-функціональний аналіз та особливості найважливіших систем організму великої рогатої худоби. Особливості фізіології лактації.
- Тема 2. Фізіологічні особливості організму коней.
Анотація: Загальні особливості фізіології організму коней. Морфо-функціональний аналіз та особливості найважливіших систем організму коней. Особливості фізіології руху та тренінгу.
- Тема 3. Фізіологічні особливості організму свиней.
Анотація: Загальні особливості фізіології організму свиней. Морфо-функціональний аналіз та особливості найважливіших систем організму свиней.
- Тема 4. Фізіологічні особливості організму собак та котів.
Анотація: Загальні особливості фізіології організму собак та котів. Морфо-функціональний аналіз та особливості найважливіших систем організму собак. Морфо-функціональний аналіз та особливості найважливіших систем організму котів.
- Тема 5. Фізіологічні особливості організму птахів.
Анотація: Загальні особливості фізіології організму птахів у зв'язку з умовами життя. Морфо-функціональний аналіз найважливіших систем організму птахів.

5. Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин				
	денна форма				
	усього	у тому числі			
л		п	лаб	с.р.	
Тема 1. Фізіологічні особливості організму великої рогатої худоби.	24	4		4	16
Тема 2 . Фізіологічні особливості організму коней.	24	4		4	16
Тема 3. Фізіологічні особливості організму свиней.	22	2		4	16
Тема 4. Фізіологічні особливості організму собак та котів.	24	2		6	16
Тема 5. Фізіологічні особливості організму птахів.	24	4		4	16
Усього годин	120	16	-	24	80
ЗАЛІК	-	-	-	-	-

6. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назви тем	Кількість годин
1	Фізіологічні особливості організму великої рогатої худоби.	2
2	Фізіологічні особливості організму коней.	8
3	Фізіологічні особливості організму свиней.	2
4	Фізіологічні особливості організму собак та котів.	4
5	Фізіологічні особливості організму птахів.	2
	Разом	24

7. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назви тем	Кількість годин
1	Фізіологічні особливості організму великої рогатої худоби.	16
2	Фізіологічні особливості організму коней.	16
3	Фізіологічні особливості організму свиней.	16
4	Фізіологічні особливості організму собак та котів.	16
5	Фізіологічні особливості організму птахів.	16
	Разом	80

8. Оцінювання результатів навчання

Програмні результати навчання	Методи навчання	Форми оцінювання
<p>ПНР 1. Визначати суть та особливості фізіологічних процесів, які відбуваються в організмі різних видів тварин та птахів у нормі та їх клінічні прояви.</p>	<p>словесні методи: 1) лекція, 2) розповідь-пояснення, 3) інструктаж; наочні методи: 1) ілюстрування, 2) демонстрування, 3) спостереження; практичні методи: 1) дослідні роботи, 2) лабораторні роботи, 3) робота з навчально-методичною літературою: конспектування, тезування, анотування, підготовка реферату; комп'ютерні та мультимедійні методи: 1) використання мультимедійних презентацій, 2) ☐ дистанційне навчання.</p>	<p>опитування, виконання завдань лабораторних робіт та їх захист, ведення конспекту, ведення словника, екзамен.</p> <p>☐ розв'язування тестів</p>
<p>ПНР 2. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.</p>	<p>словесні методи: 1) лекція, 2) розповідь-пояснення, 3) інструктаж; наочні методи: 1) ілюстрування, 2) демонстрування, 3) спостереження; практичні методи: 1) дослідні роботи, 2) лабораторні роботи, 3) робота з навчально-методичною літературою: конспектування, тезування, анотування, підготовка реферату; комп'ютерні та мультимедійні методи:</p>	<p>опитування, виконання завдань лабораторних робіт та їх захист, ведення конспекту, ведення словника, екзамен.</p> <p>☐ розв'язування тестів</p>

	1) використання мультимедійних презентацій, 2) ☐ дистанційне навчання.	
--	--	--

Критерієм успішного навчання є досягнення здобувачем вищої освіти мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання.

Критерії успішного опанування програмних результатів навчання

Програмні результати навчання	Відсоток у підсумковій оцінці з навчальної дисципліни, %	Максимальна кількість балів	Мінімальний пороговий рівень оцінок, балів
ПРН 1	50	50	30
ПРН 2	50	50	30
Разом	100	100	60

Одним із обов'язкових елементів освітнього процесу є систематичний поточний контроль оволодіння компетентностями та підсумкова оцінка рівня досягнення програмних результатів навчання.

Форми оцінювання результатів навчання

Програмні результати навчання	Форми оцінювання							
	Опитування		Виконання лабораторних робіт та їх захист		Ведення конспекту		Виконання завдань самостійної роботи (анатомічний словник)	
	Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів	Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів	Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів	Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів
ПРН 1	0	10	0	4	0	2	0	4
ПРН 2	0	10	0	4	0	2	0	4

Форми, шкала та критерії оцінювання результатів навчання при проведенні поточного контролю успішності здобувачів вищої освіти:

- опитування (шкала та критерії оцінювання; min - max) (0-10);
- виконання лабораторних робіт та їх захист (шкала та критерії

оцінювання; min - max) (0-4) і ведення конспекту (0-2);

- виконання завдань самостійної роботи (шкала та критерії оцінювання; min - max) - у вигляді реферату - (0-4).

Семестровий контроль – оцінювання рівня засвоєння здобувачем вищої освіти всього обсягу навчальної дисципліни проводиться у формі заліку.

**Шкала та критерії оцінювання опитування (складання тестів)
для здобувачів вищої освіти**

Розподіл балів	Критерії оцінювання
9-10	Показано знання основного матеріалу теми на 90-100%. Показано всебічні, систематичні і глибокі знання матеріалу теми. Засвоєно взаємозв'язок основних понять теми та їх значення для майбутньої професії. Проявлено творчі здібності у розумінні та використанні теоретичного матеріалу.
7-8	Показано знання основного матеріалу теми на 74-89%. Показано достатнє знання матеріалу теми. Проявлено систематизований характер знань з питань теми. Відповіді на питання не повні.
5-6	Показано знання основного матеріалу теми на 60-73%. Показано низькі знання основного матеріалу теми. Відповіді на питання не повні. Допущено помилки у виконанні передбачених програмних завдань.
3-4	Показано знання основного матеріалу теми на 40-59%. Відповіді на питання не повні. Допущено принципові помилки у виконанні передбачених програмних завдань.
1-2	Показано знання основного матеріалу теми 35-39%. Відповіді на питання не повні. Допущено принципові помилки у виконанні передбачених програмних завдань.
0	Відсутність здачі або показано знання основного матеріалу теми до 35%.

**Шкала та критерії оцінювання виконання лабораторних робіт та їх захист
для здобувачів вищої освіти**

Розподіл балів	Критерії оцінювання
4	Виконано на 90-100%. Показано всебічні, систематичні і глибокі знання матеріалу теми. Засвоєно взаємозв'язок основних понять теми та їх значення для майбутньої професії. Проявлено творчі здібності у розумінні та використанні теоретичного матеріалу.
3	Виконано на 74-89%. Показано добрі знання матеріалу теми. Засвоєно взаємозв'язок основних понять теми та їх значення для майбутньої професії.
2	Виконано на 60-73%. Показано достатнє знання матеріалу теми. Проявлено систематизований характер знань з питань теми.
1	Виконано на 35-60%. Показано низький рівень знання матеріалу теми.
0	Не виконано або виконано до 35%. Відсутність знань основного матеріалу теми або не виконував.

**Шкала та критерії оцінювання ведення конспекту
для здобувачів вищої освіти**

Розподіл балів	Критерії оцінювання
2	Конспект викладений лаконічно, послідовно. Оформлення роботи відповідає на 75-100%.
1	Конспект викладений лаконічно, послідовно, але містить не послідовності та упущені дані або не відповідають дійсності. Оформлення роботи відповідає на 35-74%.
0	Конспект відсутній або тема розкрита не достатньо. Оформлення роботи відповідає на 0-35%.

**Шкала та критерії оцінювання виконання реферату
для здобувачів вищої освіти**

Розподіл балів	Критерії оцінювання
4	Матеріал викладений широко, послідовно, є актуальним. Оформлення роботи відповідає загальним стандартам для даного виду робіт. Показано всебічні, систематичний і глибокий аналіз матеріалу теми, взаємозв'язок основних понять теми та їх значення для майбутньої професії. Проявлено творчі здібності у розумінні та використанні теоретичного матеріалу.
2-3	Матеріал викладений достатньо, послідовно, є актуальним. Оформлення роботи відповідає загальним стандартам для даного виду робіт. Показано достатній аналіз матеріалу теми. Проявлено систематизований характер знань з питань теми. Відповіді на питання не повні.
1	Матеріал викладений лаконічно. Оформлення роботи відповідає загальним стандартам для даного виду робіт. Показано не повний аналіз основного матеріалу теми, допущено принципові помилки у виконанні передбачених програмних завдань.
0	Відсутність реферату.

9. Схема нарахування балів з навчальної дисципліни

Назва теми	Види навчальної роботи студентів				Разом по темі
	ведення конспекту лекцій	виконання лабораторних робіт та оформлення зошита	опитування	завдання самостійної роботи (реферат)	
I семестр					
Тема 1. Фізіологічні особливості організму великої рогатої худоби.	2	4	10	4	20
Тема 2 . Фізіологічні особливості організму коней.	2	4	10	4	20
Тема 3. Фізіологічні особливості організму свиней.	2	4	10	4	20
Тема 4. Фізіологічні особливості організму собак та котів.	2	4	10	4	20
Тема 5. Фізіологічні особливості організму птахів.	2	4	10	4	20
Разом	10	20	50	20	100

10. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

Перелік інструментів та обладнання необхідні для вивчення навчальної дисципліни забезпечує навчальна лабораторія нормальної та патологічної фізіології тварин.

11. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Мазуркевич А.Й., Карповський В.І., Камбур М.Д. та ін. Фізіологія тварин. Вінниця: Нова книга, 2008. 424 с.
2. Науменко В.В., Дячинський А.С., Демченко В.Ю. та ін. Фізіологія сільськогосподарських тварин. К.: сільгоспосвіта, 1994. 512 с.
3. Физиология сельскохозяйственных животных. Голиков А.Н., Базанова Н.У., Кожебеков З.К. и др.: под ред. А.Н. Голикова. М.: Агропромиздат, 1991. 432 с.
4. Георгиевский В.И. Физиология сельскохозяйственных животных. М.: Агропромиздат, 1990. 511 с.
5. Мазуркевич А.Й., Замазій М.Д. Практикум з фізіології с.-г. тварин
6. Клінічна діагностика хвороб тварин / В.І. Левченко, В.В. Влізло, І.П. Кондрахін та ін.; за ред. В.І. Левченка і В.М. Безуха. - Біла Церква, 2017. - 544 с.

7. Мазуркевич А.Й., Камбур М.Д., Замазій А.А. та ін. Фізіолого-біохімічні показники організму тварин. Навчальний посібник. Суми: В-во П. П. Віннич. 2011. 132 с.

Допоміжні

1. Лукашик Г.В., Соколов В.Г., Саенко Н.В. Анатомио-физиологические особенности свиней и патологоанатомическое вскрытие их трупов. Учебное пособие. Лань 2016. 100 с.
  2. Янович В. Г., Сологуб Л. І. Біологічні основи трансформації поживних речовин у жуйних тварин. Львів, 2000. 384 с.
  3. Березовський А.В., Харенко М.І., Подвалюк Д.В. та ін. Фізіологія та патологія розмноження коней. Навчальний посібник. Київ. 2014. 439 с.
  4. Калиновський Г., Яблонський В., Пелехатий М. та ін. Фізіологія та патологія розмноження великої рогатої худоби. Навчальний посібник. Житомир: Полісся. 2011. 464 с.
  5. Харенко М.І., Хомин С.П., Кошовий В.П., Пономаренко В.П., Стефаник В.Ю. та ін. Фізіологія та патологія розмноження дрібних тварин. «Козацький вал», 2005. - 555 с.
  6. Харенко М.І., Хомин С.П., Краєвський А.Й., Стефаник В.Ю та ін. Фізіологія, патологія та біотехніка відтворення свиней. Навчальний посібник. Суми: «Козацький вал» - 2010. – 412с.
  7. Березовський А.В., Харенко М.І., Хомин С.П., Кошевой В.П. та ін. Фізіологія та патологія розмноження дрібних тварин. Навчальний посібник: 2-е видання, перероблене і доповнене - Житомир: «Полісся», 2017.- 392 с.
- Лукашик Г.В., Соколов В.Г., Саенко Н.В. Анатомио-физиологические особенности свиней и патологоанатомическое вскрытие их трупов. Учебное пособие. Лань 2016. 100 с.
8. Влізло В. В., Куртяк Б. М., Вудмаска І. В., Віщур О. І., Петрук А. П. Жиророзчинні вітаміни у ветеринарній медицині та тваринництві: монографія. Львів : Сполом, 2015. 436 с.
  9. Гунчак А. В., Ратич І. Б. Метаболічна і продуктивна дія Йоду на організм птиці: монографія. Львів: Сполом. 2014. 156 с.
  10. Віщур О. І., Гутий Б. В., Гуфрій Д. Ф., Харів І. І., Соловодзінська І. Є. Імунний статус, способи оцінки і методи корекції у телят раннього віку. Монографія. Львів: Сполом. 2015. 183 с.
  11. Завірюха В.І., Стефаник В.Ю., Кацараба О.А., Дмитрів О.Я. та ін. Технологія ветеринарних заходів у молочному скотарстві з профілактики акушерських хвороб корів: Методичні рекомендації для фахівців ветеринарної медицини та фермерів. Львів, 2017.- 24 с.
  12. Горбатенко І.Ю., Гиль М.І.Г Біологія продуктивності сільськогосподарських тварин. Навчальний посібник. Миколаїв, 2006. 218с
  13. Гопка Б.М., Судай В.Д., Скоцик В.Є. Нетрацилійне конярство: Навч. посібник. — К.: Вища освіта, 2008. — 158 с.
  14. Гопка Б.М., Скоцик В.Є., Павленко П.М., Хоменко М.П., Колот В.І. Практикум з конярства: Навчальний посібник
  15. Стапай П. В., Макар І. А., Гавриляк В. В., Параняк Н. М. та ін. Фізіологічно-біохімічні основи живлення овець. Львів, 2007. 100 с.

Інформаційні ресурси

1. Фізіологія тварин.: Підручник для ВНЗ I-IV р.а - Мазуркевич А.Й. та ...
<https://books.google.com> › books › about › Фізіологія_тварин
2. 2. Читать Фізіологія сільськогосподарських тварин - Підручник ...
[http://biph.kiev.ua/fiziol/2006_V.52/Fiziologichnyi%20Zhurnal%2052\(2\)_2006/Fiziologichnyi%20Zhurnal%2052\(2\)_2006_223-237.pdf](http://biph.kiev.ua/fiziol/2006_V.52/Fiziologichnyi%20Zhurnal%2052(2)_2006/Fiziologichnyi%20Zhurnal%2052(2)_2006_223-237.pdf)
3. http://jvm.kharkov.ua/sbornik/101/7_48.pdf
4. <https://www.yakaboo.ua/anatomo-fiziologicheskie-osobennosti-svinej-i-patologoanatomicheskoe-vskrytie-ih-trupov-uchebnoe-posobie.html#tab-description>
5. Фізіологія та патологія розмноження дрібних тварин Харенко М.І., Хомин С.П., Кошовий В.П., Пономаренко В.П., Стефаник В.Ю. та ін. «Козацький вал», 2005. - 555 с. https://www.studmed.ru/harenko-m-homin-sp-koshoviy-vp-fzologiya-ta-patologiya-rozmnozheniya-drbnih-tvarin_24649308891.html